

- ΨΧ 103

Εισήγηση

Οικογένεια και ψυχική νόσος

- Ντιάνα Χαρίλα

Δρ. Κλινικής Ψυχολογίας

ΕΔΙΠ Τμήμα Ψυχολογίας

Ψυχική υγεία και μακροπεριβάλλον

** Φυσικό περιβάλλον*

Η ανθρώπινη συμπεριφορά κατανοείται μόνο μέσα στο περιβάλλον που κινείται

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον πρέπει να μελετώνται από κοινού για την κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς

Ψυχική υγεία και μικροπεριβάλλον

**Οικογένεια-Διαπροσωπικές σχέσεις*

Αξίες

Ρόλοι

Μορφές

Κρίση

Σοβαρή Ψυχική Διαταραχή

Κρίση στην Οικογένεια!

Φάσεις της οικογένειας του ψυχικά πάσχοντα (Kubler -Ross, 2007)

-Έκπληξη

Άρνηση

Κατάθλιψη

Θυμός

Διαπραγμάτευση

Απόφαση

Προσαρμογή

Αποδοχή

Δεν είμαι υπαίτιος

Δεν μπορώ να το ελέγξω

Δεν μπορώ να το θεραπεύσω

Μπορώ να το αντιμετωπίσω

Η τραγωδία δεν βρίσκεται στην αναπηρία. Η τραγωδία
βρίσκεται στον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία
συμπεριφέρεται στο παιδί και στην οικογένεια με
αναπηρία (Huffman, 2006)

Επιβαρυντικοί παράγοντες των οικογενειών με ψυχικά πάσχοντα (Kreisman & Joy 1974)

Το στίγμα που συνδέεται με την ψυχική αρρώστια.

Η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά του ασθενούς

Οι οικονομικές επιπτώσεις της ασθένειας

Η συνεχής ευθύνη της οικογένειας σε ό,τι αφορά την επιτήρηση του ασθενούς

Η διαταραχή της οικογενειακής ζωής λόγω της ψυχικής ασθένειας

Τα ίδια τα συναισθήματα ντροπής και ενοχής της οικογένειας

Παράγοντες οικογενειακής ζωής που φαίνεται να παίζουν ρόλο στην εξέλιξη της χρόνιας ψυχικής διαταραχής (Falloon et al., 1984, 1987 στο Χαρίτου-Φατούρου & Χαλιμούρδας, 2014, σελ. 239)

Το συναισθηματικό κλίμα της οικογένειας

Η Οικογενειακή επιβάρυνση

Το Εκφραζόμενο συναίσθημα που περιγράφει την συναισθηματική έκφραση των μελών της οικογένειας απέναντι στον ασθενή

Εκφραζόμενο συναίσθημα των μελών της οικογένειας απέναντι στον ασθενή

* Υψηλό εκφραζόμενο συναίσθημα (αρνητικό)
(Επικριτικότητα, εχθρότητα, συναισθηματική υπερεμπλοκή)

* Χαμηλό εκφραζόμενο συναίσθημα (θετικό)
Θετικά σχόλια, ζεστασιά

Το εκφραζόμενο συναίσθημα ως προγνωστικός δείκτης της
υποτροπής

Οι ασθενείς σε οικογένειες με υψηλό εκφραζόμενο
συναίσθημα πολλαπλάσια πιθανότητα υποτροπής τους
πρώτους μήνες μετά τη νοσηλεία, έναντι εκείνων με
οικογένειες με χαμηλό

Στίγμα

- Χρήση υποτιμητικής γλώσσας
- Αρνητική ή επιθετική ομιλία
- Υπεροπτική συμπεριφορά
- Εξαίρεση ή περιθωριοποίηση του ασθενούς
- Δεν λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις του ασθενούς
- Ετικετοποίηση
- Αποκλεισμός από πληροφορίες

Υποστήριξη οικογενειών ασθενών με σοβαρή και χρόνια ψυχική διαταραχή

Οικογένεια και ψυχική αρρώστεια

Εκτίμηση του οικογενειακού πλαισίου

1. Την εξακρίβωση του προβλήματος
2. Σχέση μελών με το πρόβλημα
3. Γνωσιακές και επικοινωνιακές ικανότητες των μελών ώστε να βοηθήσουν στη λύση του προβλήματος
4. Δυνατότητα για θεραπευτική συμμαχία
5. Ψυχοεκπαίδευση

Οικογενειακή δυσλειτουργία

(Epstein & Schlesinger, 1996, Epstein & Baucom, 2005)

- Πέντε είδη δυσλειτουργικών γνωσιών
- Επιλεκτική εστίαση
- Εσφαλμένη απόδοση αιτιών
- Αυθαίρετες προσδοκίες
- Αυθαίρετα συμπεράσματα
- Υπερβολικά ή εξωπραγματικά πρότυπα

Δυσλειτουργία στην οικογένεια

- Γνωσιακό επίπεδο

Συμπεριφοριστικό επίπεδο

Άκαμπτα σχήματα

Πλεονασμός αρνητικών συμπεριφορών

- Μη ρεαλιστικές αντιλήψεις

Έλλειψη θετικών συμπεριφορών

- Αρνητικές αποδόσεις

Ελλιπείς/ δυσλειτουργικές δεξιότητες επικοινωνίας

- Καταστροφολογικές υποθέσεις

Ελλιπείς δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων

Συστημικές αρχές

- Μια αρνητική συμπεριφορά ενός μέλους της οικογένειας επηρεάζει την λειτουργία της οικογένειας
- Κάθε σύστημα (το όλο) είναι κάτι περισσότερο από το άθροισμα των μερών του
- Κάθε σύστημα βρίσκεται σε μια συνεχή αλλαγή (δυναμική κατάσταση)
- Αρχή της επικοινωνίας και μετα-επικοινωνίας

Ψυχοεκπαίδευση

Ενημέρωση για την κατανόηση της ψυχικής νόσου και των σύγχρονων θεραπειών της

Εκπαίδευση για την απόκτηση δεξιοτήτων αντιμετώπισης του στρες, βελτίωση της επικοινωνίας και αποτελεσματικής επίλυσης προβλημάτων.

Υποστήριξη, πρακτική και συναισθηματική για την αντιμετώπιση της κοινωνικής απομόνωσης και του στιγματισμού.

Αντιμετωπίζουν τα μέλη της οικογένειας ως συνεργάτες στη θεραπευτική διαδικασία

Παιδιά με γονιό ψυχικά πάσχοντα

Δεσμός με γονιό
Αντιστροφή ρόλων
Ανασφαλής προσκόλληση
Συναισθήματα άγχους/φόβου/θυμού/ντροπής
Παραμέληση αναγκών
“Ο αόρατος πληθυσμός” (Oskouie et al., 2011)
Κακή άσκηση γονικού ρόλου
Το στίγμα εμποδίζει την αίσθηση αυτοξίας/αυτοεκτίμησης
Θέματα κοινωνικοποίησης
Δυσκολίες στην σχολική επίδοση

Τα παιδιά ως φροντιστές γονέων ή αδερφών

Ρόλοι των παιδιών/φροντιστών (Sturges, 1978)

Ρόλος φροντιστή

βρέφους

αρρώστου

πενθύντος

φυγάδα

του καλού/κακού παιδιού

“Ψεύτικη ωριμότητα” ή “πρόωρη ικανότητα”

Αλλά και:

Ενδυνάμωση
ψυχική ανθεκτικότητα
Αποδοχή, ανεκτικότητα διαφορετικότητας
Συμπόνια
δημιουργικότητα, φαντασία

March, (2004), Buldukoglu et al. (2011)

Προστατευτικοί παράγοντες της ψυχικής υγείας των παιδιών (Αμερικανική Ακαδημία, 2008)

- Ενημέρωση → απενοχοποίηση
- Στήριξη από το ευρύτερο περιβάλλον
- Σταθερό οικογενειακό περιβάλλον
- Συμβουλευτική/ψυχοθεραπεία γονιών/οικογένειας
- Αίσθηση ότι ο πάσχων γονέας αγαπά το παιδί
- Ανάπτυξη αυτοεκτίμησης
- Στενή σχέση παιδιού με έναν υγιή ψυχικά ενήλικα
- Φιλικές σχέσεις με συνομηλίκους
- Ενδιαφέροντα/σχολικό ενδιαφέρον

ΣΧΕΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Brown, G.W., Monck, E. M., Carstairs, G.M. & Wing, J.K. (1962). Influence of family life in the course of schizophrenic illness. *British Journal of Psychiatry*, 16, 55-689
- Caqueo-Urizar, A., Rus-Calafell, M., Urzúa, A., Escudero, J., Gutiérrez-Maldonado, J. (2015). The role of family therapy in the management of schizophrenia: challenges and solutions. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 11, 145-151
- Schwebel, I.A. & Fine, A.M (1994). *Understanding and Helping Families. A Cognitive -Behavioral Approach*. London: LAE Publishers
- Sue, O., Gillian, H., Brian, K., Carma, L. B., Martin, C., Yulia, L., Tomer, L., Harsimrat, S., Marina, V., Carmel, L. (2015). ‘We didn’t have a clue’: Family caregivers’ experiences of the communication of a diagnosis of schizophrenia. *International Journal of Social Psychiatry*, 61(1) 10–16